

SZÉCHENYI, KOSSUTH ÉS DEÁK TRIÁLSZA
A DUALIZMUS KORABELI SAJTÓBAN

BEA CSABA *

Kivonat:

„Volt kora Széchenyinek, volt később Kossuthnak, s van most Deáknak.”** Fő megállapításunk, hogy a XIX. századi magyar történelmet trilógiaként képzelte el a sajtó. Helyüket ugyan egyes orgánumok különbözőképpen pozícionálták, de abban megegyeztek, hogy ők alkotják a nemzeti triászt.

A tanulmány emlékeztörténeti szempontból vizsgálja három jeles magyar államférfi reprezentációját a dualizmus kori sajtó egyes képviselőinek példáján. Rávilágítunk Kossuthnak, Széchenyinek és Deáknak a dualizmus kori nemzeti pantheonban betöltött szerepére, elsősorban váci és egri példákat használva. Betekintünk abba, miként képzelte el a sajtó és a XIX. századi magyar történelemhez fűződő viszonyukat. Kitérünk egymáshoz való viszonyukra is.

Széchenyi kultusza nem érte el azt a támogatottságot, mint Kossuthé, akivel a közvélemény inkább azonosult, azonban egyes orgánumok ezzel ellentétes véleményt is megfogalmaztak. Bemutatunk példákat a két államférfi közelítésére, valamint a nemzeti pantheonba Széchenyi-Kossuth-Deák triásként történő elhelyezésükre is.

Kulcsszavak: Kossuth, Széchenyi, Deák; emlékeztörténet, váci és egri sajtó, XIX. század, dualizmus

A tanulmány vázlatja:

Bevezetés

A vizsgált lapok

Széchenyi és Kossuth a katolikus sajtóban (Ellentétek, kontrapoztálás)

Széchenyi és Kossuth a katolikus sajtóban (Közelítés, összeegyeztetés)

A Széchenyi-Kossuth-Deák triász

A sajtóval analóg értelmezések

Záró gondolatok

Felhasznált szakirodalom

Felhasznált források

*

Bevezetés

Az alábbiakban a dualizmus korának sajtójából szemezgetve igyekszünk rávilágítani a három leginkább kiemelt XIX. századi magyar államférfi, Kossuth Lajos, Széchenyi István és Deák Ferenc reprezentációjára, valamint a dualizmus nemzeti pantheonjában betöltött szerepükre. Váci és egri példákat használunk a korabeli sajtóból. Az tanulmány első felében a Széchenyi és Kossuth közötti, sajtóban megjelent ellentéteket elemezzük, míg a második részben, Deák Ferencet is bele kapcsolva, a kontinuitás-elméletre keresünk példákat. Betekintünk abba is, miként képzelte el a sajtó, valamint ehhez hasonló módon több gondolkodó a három jeles államférfi és a XIX. századi magyar történelem viszonyát.

* A szerző: *Bea Csaba* történész. Az ELTE Történelemtudományi Doktori Iskola Modernkori Magyarország Programjának hallgatója. Kutatott területe a XIX-XX. századi emlékeztörténet, sajtótörténet, nemzeti eszme, katolikus sajtó a dualizmus korában.

** Schlett István: *Eötvös József*. Gondolat, Bp. 1987. p.227.

A vizsgált lapok

Vácott méretéhez képest sok folyóiratot adtak ki. Ezek közül némelyik hosszabb távon is fenntarthatónak bizonyult. Ez jelzi azt, hogy a helyi társadalom tudott hatékonyan szerveződni, illetve hogy egy színvonalas újság fent tudott maradni egy kisebb város és környéke közönségét kiszolgálva a főváros vonzásában is. Vác a legpolgárosodottabb város volt a főváros közelében lévők közül. (Kenyéri, 1992:8)

A hosszabb távon működőképes újságok közül helyi viszonylatban kiemelkedik a Váczi Közlöny. A Közlöny „helyi és vidéki érdekű társadalmi, közigazgatási, közgazdasági és szépirodalmi lapként” definiálta önmagát megjelenésének első éveiben. Később: „helyi és vidéki érdekű hetilapként”. (Váczi Közlöny, 1893.jan.1.) 1879 és 1919 között jelent meg és ezzel a vizsgált korszak tekintetében a leghosszabb ideig fennálló váci lap. (A Váci Hírlap ugyan később szűnt meg, de az már nem a dualizmus korszakára esik.) A Váczi Közlönybe gyakran publikáltak katolikus papok, papnövendékek. A szerkesztők gyakran kanonokok voltak. A Váczi Közlöny élén gyakran egyházi körökben ismert szerkesztők álltak.

A lap konzekvensen konzervatív irányultságú volt végig, akárki is ült éppen az aktuális szerkesztői székből. A politikai cikkek aránya magas. Az öndefiníció is az 1890-es évek második felére „*Politikai és társadalmi hetilap*” lett. (Váczi Közlöny: 1898.jan.2.)

A Váci Hírlap (1887-1945) A Váczi Közlöny konkurense. A Közlöny katolikus, míg a Hírlap mérsékelt liberális-függetlenségi orientációjú orgánum volt. A különbség nyomon követhető a cikkeken. A két hírlap külleme nem sokban tért el egymástól. Mindkét orgánum 4 hasábra lett szedve. Egy vezércikkkel indítottak, ami legtöbbször politikai indíttatású volt. Előfizetési árak is hasonló volt. Hasonlóság ugyancsak, hogy mindkét lap hetente jelent meg.

A Vasárnapi Ujság (1854-1921) példátlan sikert ért el a magyarországi sajtó történetében. Ez volt az első, hosszú ideig rentábilis, népszerű, országos jelentőségű, a dualizmus korának kezdetén és végén is elismert, mérsékelt, enciklopédikus, családi hetilap. Ilyen értelemben jó viszonyítási alap. (Révész Emese: 2015:106-108)

Az Eger (1863-1893, 1910-1914) című „Politikai s vegyes tartalmú hetilap” közös pontjai a Váczi Közlönnyel: egyházi székhely, püspöki és egyházi befolyás, politikai hetilap kategória, stabil anyagi háttér és hosszan tartó fennállás, hasonló lapstruktúra. A két lap egyaránt vegyes tartalmúként indult és idővel váltott át öndefinícióját tekintve is politikai tartalmúvá.

EGER.

Hetilap, megjelenik minden esztendőben.

Előfizetési díj: Egyre éven 3 k. 50. Hírlap 2 k. 30. Kiegészítő 1 k. 20. Egyre éven 5 k. 20.	Előfizetési utlagok: FOGYVÁN a szerkesztőség helyére, minden évben 100 k. 50. Közvetlen előfizetési utlagok: — Jelenkor: 100 k. 50. MUNKALAPJON: 100 k. 50. Kiegészítő: — 100 k. 50.	Hirdetésekkort Hirdetési díjak: 100 k. 50. Hirdetési díjak: 100 k. 50. Hirdetési díjak: 100 k. 50.
---	--	--

I. évfolyam. I. szám. Július 2-án, 1879.

I. évfolyam 1879. Mutatvány szám. Vác, július 20. 1879.

VÁCZI KÖZLÖNY

HELYI S VIDÉKI ÉRDEKŰ TÁRSADALMI, KÖZIGAZGATÁSI ÉS IRODALMI HETILAP.

A „VÁCZI KÖZLÖNY” megjelenik számban vasárnap reggel.	Előfizetési árak: Aug.—Sept. (2 hó) . . . 1.— Aug.—Dec. (5 hó) . . . 2.50 Későbbi havi- v. postai szerződés.	Hirdetési árak: 4 soros betű 10 k. tizenöt Hirdetési árak. Nyitási sorok 20 k. — Helyp- őltök minden betűnél 30 k.	A szerkesztőség és kiadóhivatal címzete: Vác, Széchy Gyula könyvtár- házban.	Kéziratok nem szólnak vissza. Névtelen közlemények figyelembe nem vesztendők. Bírálatok kiadók nem fogad- tatnak el.	Megnevelés- és személyes társadalmi a „Váczi Közlöny” helyt sem ad
---	--	---	---	---	---

I. ÉVFOLYAM. 10846 1. szám. VÁCZI, 1887. JULIUS 3.

VÁCZI HIRLAP

HELYI ÉS VIDÉKI ÉRDEKŰ TÁRSADALMI HETILAP.

169

<p>Előfizetési ára:</p> <p>helyben hírlap hordattal, vagy a vidékre postán való elküldéssel</p> <p>egyes évre 6 ft. — kr.</p> <p>fél évre 3 ft. — kr.</p> <p>negyed évre 1 ft. — 50</p> <p>Egyes szám ára 10 kr. Előfizetői Deutsch M. (a városi úr épületében.)</p>	<p>Szerkesztőségi iroda és kiadóhivatal:</p> <p>Vác, Duna-sor 587. szám alatt.</p> <p>Ha külföldről a lap szállására értekező levelek az előfizetői postánk által érkezők, azokat a szerkesztőségnek kell küldeni.</p> <p>Berendezetlen levelek el nem fogadjuk.</p> <p>Kéziratok vissza nem adjuk.</p>	<p>Hirdetések:</p> <p>egy (nagy) soros hirdetés 20 kr.</p> <p>Nyitóléte 30 kr.</p> <p>Bélyeg illeték: minden belvártal 30 kr.</p> <p>A bonyolult bélyeg külön futtatás.</p>
--	--	--

Fejlécek az első megjelenéskor (Eger: 1863; Váci Közlöny: 1879; Váci Hírlap 1887; Vasárnapi Ujság 1854)

XIV. évfolyam. 40. szám. Vác, 1902. szeptember 25.

VÁCZI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

A Váci Múzeumegyesület hivatalos közlönye

<p>Előfizetési ára: Egyes évre 12 kor., fél évre 6 kor., negyed évre 3 kor.</p> <p>Helyes száma: az évi 40 darab.</p>	<p>Felvezető és lapigazgató: FRIDRICH SÁNDOR.</p> <p>Feladvó szerkesztő: WILHELM ADOROS.</p> <p>Szerkesztő és kiadóhivatal: Kápolna-sor 5. szám.</p>	<p>Helyesítik cenzoroknál ragadt: Nyitóléte 40 kor.</p> <p>Hirdetések árszámja szerint.</p>
---	---	---

Szechenyi és Kossuth.

Kossuth Lajos emlékének százados évfordulóján legyőzött napunk magyar nemzete. Párt és vallásfüggetlenül az ő emléke előtt tisztelünk és az ő emléke előtt tisztelünk. Az ő emléke előtt tisztelünk és az ő emléke előtt tisztelünk.

... (The rest of the text in the image is very small and difficult to read, but it appears to be a historical article or editorial.)

Vezércikk 1902-ből

*Széchenyi és Kossuth a katolikus sajtóban
(Ellentétek, kontrapoztálás)*

Széchenyi István, „a legnagyobb magyar” különleges helyet foglal el az emlékezettörténetben. A nemzeti panteonban maradandó helyet biztosított magának. Ugyanakkor kultusza nem érte el azt a támogatottságot, mint például Kossuthé. Ez így volt országosan és lokálisan, például a váci és az egri sajtót tekintve is. A korabeli, majd a dualizmus kori közvélemény döntő többsége is „a magyarok Mózesével”, a „nemzet apostolával” azonosult. (Gergely, 2006:56)

Ugyanakkor egyes orgánumok, főleg katolikus lapok ezzel ellentétes véleményt is megfogalmaztak.

Erre az egyik jó példa az 1863-ban alapított katolikus orientációjú hetilap, az Eger. Széchenyit is nevezték „magyar apostolnak”, de ez a Desseffy Józseftől származó elnevezés nem terjedt el. Ugyanakkor lokális lapokban esetlegesen előfordult hasonló megnevezés. Az Eger például így írt Széchenyiről: „az újkor szellemének hazánkban első s legnagyobb apostola”. (Eger, 1868. márc.5.)

Egy másik jó példa az 1879-ben alapított és 1919-ig fennálló, szintén katolikus orientációjú, kanonokok által szerkesztett Váci Közlöny 1902-es jubileumi vezércikke. A lap Kossuthot kritizálja, míg Széchenyit piedesztálra állítja. Kossuthról ezt olvashatjuk a születésének 100. évfordulójára írt cikkben: „A megfontolás helyébe a gyors cselekvés lépett s a párt megtalálta emberét az egyszerű ügyvédben, ki gyújtó, lelkesítő beszédeivel, tüzes magyar szavával teljesen megfelelt a túlzók kívánalmainak.” (Váci Közlöny, 1902.szept.2) Az idézet őt „túlzónak” írja le.

A váci sajtó esetében elsőre furcsának tűnhet, hogy Kossuthot elmarasztaló vezércikkek jelenhettek meg, hiszen a kerület képviselővé választotta. Nem jöhetett haza, ha konzekvens akart maradni önmagához, mert „Én elv embere vagyok”. (Horváth, 1996:491) A Közlöny viszont kiegyezéspárti és konzervatív lap. Ez magyarázza, miként lehetséges az, hogy egy, a Kossuthot képviselővé (1867), majd később díszpolgárrá (1892) választó városban ilyen cikk megjelenhetett.

Kossuth születésének 100. évfordulóján a Közlöny vezércikke már címében megadja az irányt: „Széchenyi és Kossuth”. Nem Kossuth került a fókuszba, hanem Széchenyi. Rátért Kossuth hibáira. „Tévedései, melyek immár érdemeivel együtt a történelem igazságos ítélőszéke előtt állanak, nem voltak ugyan kicsinyek: de ő a történelem nagyjai közé emelkedett. Nagy volt erényeiben, nem kevésbé hibáiban. Kossuth korának embere volt, annak idealizmusával, lángoló lelkesedésével, de túlzásaival és hibáival együtt.” Kossuth hibáit nem tartja kisebbeknek, mint erényeit. Kossuth szerinte „túlzó”. Ennek oka idealizmusa.

A fenti következtetések Széchenyi értelmezésének is megadják a keretét. „Nem Kossuth alkotta meg, formálta ki a negyvennyolcas idők képét, hanem a közhangulat nyújtotta a vállalkozó szellemű férfiú kezébe a vezérszerepet, mely Széchenyi kezéből kiesett...” Következésképpen Széchenyi indította el a változásokat, ő volt eredetileg vezérszerepben, de azt riválisa elragadta tőle a közhangulat változásával. Vissza kell térni a „gyökerekhez”. Ez Széchenyi.

Széchenyi szerint Kossuth „szívpolitikus” volt. Ez egybecseng az általános toposzokkal. „A történelmi mítosz kettejük vitáját gyakran egyszerűsítette az „ész és szív” politikájának ütközésévé.” (Fónagy-Dobszay, 2003:73) Kiolvasható, hogy ha Kossuth szívpolitikus, akihez „filantropikus szentimentalizmus” köthető, akkor kontrasztként Széchenyi a megfontolt, racionalista reálpolitikus. A Váci Közlöny ezen következtetésével analóg az Eger érvelése is. „Széchenyi... kezében a tudomány symoblumát tartja előre...Hátra a karddal — előre az észszel! ezek voltak azon epochalis szövegek, melyek a nemzetet úgyszólván sarkaiából kifordíták”. (Eger, 1868.jún.4.) 1848-49-cel kapcsolatban a cikk konzervatív álláspontot tükröz. A szabadságharc utáni megtorlásokat mind a Kossuthhoz köthető túlzásoknak tudja be. „Kossuth észreveszi az idők jeleit s következtek a márcziusi diadalittas napok. Merészsége bevált, nevével együtt emlegették az újszülött szabadságot. Mik következtek ezután egészen a világosi csatamezőig s az aradi vérpadig, mindnyájan jól tudjuk. Az elemi erővel kitört lelkesedést a legnagyobb honfibu váltotta föl. Az egész nemzet igazat adott fájó keservében Széchenyinek.” (Váci Közlöny, 1902.szept.25.)

Az 1902-es jubileum idején a Vasárnapi Ujság is részletesen foglalkozott velük. Ehhez okot a két államférfi egymáshoz közel eső születési dátuma adott. (Szeptember 19. és 21.) A szeptember 21-én kiadott hetilap mindkét politikus nevét 13 alkalommal említi. A Váci Közlönyben megfigyelhető Széchenyi-orientáció és Kossuth egyszerűsített képe viszont nem jellemző. (Vasárnapi Ujság, 1892. szept.18., 1891, szept.27.)

Vezércikk Széchenyiről (Vasárnapi Ujság, 1891.)

*Széchenyi és Kossuth a katolikus sajtóban:
(Közéletés, összeegyeztetés)*

Azokban nemcsak az ellentétek kiélezésére találunk példákat a korabeli sajtóban. A kibékítésre nagyszerű példa egy 1895-ös vezércikk ugyancsak Vácraól: „Kossuth pályája különben Széchenyivel nincs ellentétben. Sőt lépcső ahhoz. Mert a Széchenyi által bölcs kiszámítással kijelölt irányban nem egy kiváltságos osztálynak, de az egész nemzetnek kell megindulnia. Ezt a szabad mozgást pedig Kossuth adta meg alkotásai által a haza polgárainak. Csak akkor, ha Széchenyi gazdag igazait beöntjük a Kossuth által adott formákba és azokkal megelevenítjük azt, válunk oly tartalmasakká, hogy egy új ezredében át megint megállhatunk. Ezen feladat megoldása vár ma a társadalomra!” (Váci Hírlap, 1895. márc.24.) A két személyből egy szintézist kell alkotni. Kossuth érdeme az érdekegyesítés, az egész nemzet összefogásának kiharcolása.

A Széchenyi-Kossuth-Deák triász

Széchenyi és Kossuth kultusza mellett olykor előtérbe kerül a kiegyezés és Deák Ferenc. „A hivatalos Magyarország képviselőinek szemében ötven év távlatából az 1848-as korszakból már egyértelműen Kossuth, Deák és Széchenyi hármasként emelkedett ki.” (M. Lovas, 2017:234) A három államférfi együtt is szerepel. „Mint villám sújtotta őt a kiegyezés. Ő nem ilyen kiegyezést várt. Még egyszer s utoljára fölemelte szavát Turinből. A jogfeladás vádját emelte a kiegyezés vezető lelke, Deák ellen. Levele nagy hatást tett, főképp a kiegyezést ellenzők táborában; de a komoly férfiak munkáját nem tudta megakadályozni. A változott viszonyok között nevének varázsa eltűnt s neki is éreznie kellett azt a fájdalmat, mit ő szerzett egykor Széchenyinek, midőn a nemzet sorsának intézését kivette kezéből.” (Váci Közlöny, 1902.szept.25.)

A „legnagyobb magyar” a „nemzet apostolával” szemben helyezkedett el, illetve önmaga is oda igyekezett pozicionálni személyét. (Váci Hírlap, 1895. márc.24.) Ugyanez nem mondható el a gróf és a „haza bölcsé” kapcsolatában. Deákkal szemben Széchenyi mindvégig kíméletesebb volt. Az alapvetően más kapcsolat Széchenyi és Kossuth, valamint Széchenyi és Deák között megkönnyítette a cikk szerzőjének, hogy Deák és Széchenyi között kontinuitást fogalmazzon meg. Az interpretáció alapja az, hogy Széchenyi a birodalmi szempontok elsőbbségét elismerte, így az együttműködési hajlandósága magasabb volt. (Gergely, 2006:131-133) Deák szintén prioritásként fogalmazta meg a birodalom biztonságát húsvéti cikkében. Ez tehát könnyítette a két politikus eszmerendszerének összeegyeztetését. Ez a vélt párhuzam nem az 1848-49 utáni Széchenyire vonatkozik, aki „Azonos maradt önmagával... ugyanakkor... jelentős mértékben átalakult.” (Gergely, 2006:153) Az 1848 előtti aulikusként bemutatott arisztokratát könnyebb megfeleltetni a kiegyezés eszmerendszerével, mint a Döblingbe visszavonuló, öncenzúrárt nem ismerő, szenvedélyes

stílusban az udvart támadó politikust. Ez utóbbit (nem véletlenül) hanyagolta is a sajtó. Kossuthra térve a szerző, Andor Károly (aki egy tehetséges fiatal tanár és pap volt ekkoriban a váci szemináriumban, aki cikkírója lett a katolikus Váci Közlönynek) leszögezi, hogy „*Ő nem ilyen kiegyezést várt*”. Ezt érthetjük úgy, úgyis, hogy Kossuth nem ezt várta, viszont Széchenyi igen. Ezzel Andor újfent kiemeli Deák és Széchenyi hasonlóságát.

A katolikus Váci Közlöny szerint Kossuth Széchenyit váltotta a politika élén, őt pedig a kiegyezéssel Deák. Azonban Deákot tekinti Széchenyi eszmei utódjának és nem Kossuthot. A szerző a kiegyezés támogatóit komoly férfiakként nevezi. Számára Deák komoly, Kossuth csak egy lelkes idealista. Széchenyi helye Deák mellett van. Két kultusz talált egymásra tehát: Széchenyié és Deáké.

A Váci Közlönyhöz hasonlóan láttatja az eseményeket az Eger is: a kiegyezést „*hazánk ujraébredésének*” nevezi. Az optimista jövőt Széchenyi ajánlásai alapján képzei el: „*Minden pályán a becsületes munka a hazafiasság legelső kritériuma, mert csak így lehet hatalmassá, nagyvá tenni ezt a sokat sanyargatott országot; csak így lehet való Széchenyi ideális álma: Magyarország lesz.*” (Eger, 1900. jan.10.)

A Vasárnapi Ujság is közölt olyan beszédeket, illetve azok tömörítését, melyek Kossuth, Széchenyi és Deák közelítésére igyekeztek. Olykor csak arról volt szó, hogy egy koherensnek tartott nemzeti panteonban helyezték őket el, mint például Ilosvay Lajos rektor tette beszédében a Műegyetemen. Itt Széchenyi a népjogok, Kossuth a hazaszeretet, Deák pedig az ellentétes érdekek mérlegelésének géniusza. (Vasárnapi Ujság, 1902.szept.20.)

A sajtóval analóg értelmezések

Eötvös József naplójában leszögezte, hogy „*Volt kora Széchenyinek, volt később Kossuthnak, s van most Deáknak*”. (Schlett, 1987:227) Ez a könnyen érthető, didaktikus történelemszemlélet jelenik meg a Váci Közlönyben is. Az 1830-es évek, a reformkor elindítása és a modern nemzet kialakításának kezdeti stádiuma Széchenyié. Az 1840-es évek, különösen 1848-49 Kossuthé, aki Debrecenben eljut a függetlenség kikiáltásáig, a célok maximumáig. A neoabszolutizmus éveiben Deák, „*a haza bölcse*” mutatja az irányt. Ő marad a dualizmus hivatkozási pontja. A magyar nemzet XIX. századi története tehát tulajdonképpen egy trilógia: Széchenyi az első kötet, Kossuth a második és Deák a harmadik. Ebben az értelmezésben a deáki, harmadik korszak a nyugodt, békés fejlődés korszaka, amely mentes a második korszak túlzásaitól.

Széchenyi, Kossuth és Deák közelítése, kibékítése nem egyedi eset. Beksics Gusztáv a Szilágyi-féle szintetizáló munka utolsó kötetében szintén párhuzamot von közöttük. Eszerint Széchenyi felel meg a nemzet hajnalának, Kossuth a korai zivatart, Deák pedig a nemzeti ébredést szimbolizálja. „*Széchenyi, a nemzet hajnalát felidézve, szükségképp fény-csalódásokat hozott létre, Kossuth pedig azon korai zivatart, mely után a legderültebb nap szokott következni. Deák Ferenc a nemzeti ébredés hajnalán a két nagyszellemű vezér közt foglalt helyet, s hol egyikhez, hol másikhoz állott közelebb, soha sem osztozva egyiknek tévedésében sem.*” (Beksics,1898:651) Ezek szerint Széchenyi tézis, Kossuth antitézis, Deák pedig, a „*haza bölcse*” szintézis.

Degré Alajos, az egykori márciusi ifjú, a dualizmus kezdeti szakaszában Vác országgyűlési képviselője, és akinek a neve szorosán kapcsolódik az első honvédelemkíműhöz, emlékirataiban szintén megemlékezik a Kossuth-Széchenyi-Deák triászról. Degré is a szokásos toposzokat használja. „*Századok múlhatnak el, míg ily három nagyság egyszerre magasodhatik ki a nemzet zöméből... Széchenyi István, ... sajátjából áldozott sokat a hazának; Deák Ferencről egy korona sorsa függött, s ő mégis mint szerény körülmények közt élő egyszerű polgár költözött jobblétre; Kossuth Lajos kezében egy ország kincse s hatalma volt, ő mégis ma szerény elvonultságban eszi munkával szerzett kenyerét.*” Degré nemzeti panteonjában is e három államférfi reprezentálja a XIX. századot. Érvelése: „*Széchenyi István... az ország anyagi felvirágzásán fáradozva, azt a polgárosult államok színvonalára törekszik emelni; Deák Ferenc a béke olajágával szellemi hódításokat tesz...; Kossuth Lajos a szabadság zászlójával, elragadó szónoklatával ... hazáért lángoló szívével ... az új világrészeket is megrázkódtatá.*” (Degré, 1983:82) Ez a sajtóból is ismert triász: a gazdasági reformer gróf, a konszenzusereső bölcs és a szívekhez szóló rétor.

Záró gondolatok

Széchenyi és Kossuth a váci sajtóban is fontos szerepet töltött be emlékeztetőtörténeti szempontból. A két jeles államférfi csatájából Kossuth emelkedett ki győztesként, ő maradt nem csupán a nemzeti panteon, de a váci lokális panteon állócsillaga is. Mindazonáltal történt elsősorban a Váci Közlöny egyházi befolyásoltságú hetilap keretein belül kísérlet Széchenyi kultuszának Kossuthtal történő szembeállítására. A

vizsgált újságok mind az orientációjának megfelelően viszonyultak a kérdéshez. A váci kísérlet érdekes párhuzambemutatást is alkalmazott, amikor Deákot Széchenyi mellé állítva Kossuthot igyekezett kulturált formában diszkreditálni. Egy olyan városban, ahol Kossuthot valaha képviselőnek is megválasztották (1867), majd díszpolgár is lett (1892), illetve ahol az ország első honvéd emlékművét felállították (1868), több közterületet neveztek el a „*turini remetéről*” (1888), eleve kudarcra volt ítélve egy ilyen próbálkozás. A sajtóból is ismert triász: a gazdasági reformer gróf, a konszenzuskereső bölcs és a szívekhez szóló rétor hármasa a nemzeti pantheon három oszlopának tekinthető. A XIX. századot a nemzeti emlékezet e három jeles államférfi művének tekintette. A XIX. század egy trilógia lett, ahol ők hárman egymást követték a nemzet élén. A váci Széchenyi–Kossuth vita története és kultuszuknak története, valamint a Széchenyi–Kossuth–Dák nemzeti triász pantheonban való elhelyezése kétségkívül érdekes szelete emlékeztörténetünknek.

Láthattuk tehát néhány korabeli példán keresztül, hogy a három jeles államférfi szerepét, érdemeit, egymáshoz is viszonyított helyét miként látták a korban. Kívánunk Magyarországnak a jelenben és a jövőben is hasonló minőségű és elhivatottságú politikusokat.

Felhasznált források

- Degré, Alajos (1983): *Visszaemlékezéseim* (szerk.: Ugrin Aranka) Szépirodalmi Kiadó, Bp. 1983.
 Eger, 6.évf. 10.sz. 1868. márc. 5.
 Eger, 37.évf. 3.sz. 1900. jan. 10.
 Váci Hírlap, IX.évf. 12.sz. 1895. márc.24.
 Horváth M. Ferenc (szerk.) (1996): Váci Történelmi Tár I. „Késő maradékainknak tétessen jegyzésben” Írásos emlékek Vác város múltjából 1074-1990. Vác, Vác Város Önkormányzata, 1996.
 Váci Közlöny, XXIV.évf. 40.sz. 1902.szept. 25.
 Váci Közlöny, XV. évf. 15.sz. 1893.jan. 1.
 Váci Közlöny, XX.évf. 1.sz. 1898.jan. 2.
 Vasárnapi Ujság, 39.évf. 1892, 38.sz. szept. 18.
 Vasárnapi Ujság, 38.évf. 39.sz. 1891, szept. 27.
 Vasárnapi Ujság, 49.évf. 38. sz. 1902.szept. 20.

Felhasznált szakirodalom

- Bekics, Gusztáv (1898): *A magyar nemzet története*. X. köt. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részevnytársulat, Budapest, 1898.
 Fónagy, Zoltán-Dobszay, Tamás (2003): *Széchenyi és Kossuth*. Kossuth, Bp. 2003.
 Gergely, András (2006): *Széchenyi István (1791-1860)*. Kalligram, Pozsony, 2006.
 Kenyéri, Kornélia (1992): A váci sajtó története 1870-1945. (in: *Váci Könyvek* 6.) Vác, 1992.
 M. Lovas Krisztina, (2017): *A márciusi ifjak nemzedékének emlékezete a március 15-i ünnepek tükrében*. Március 15-e és április 11-e megünneplése 1849-1898 között (kitekintéssel 1918-ig); Doktori értekezés, ELTE BTK, Bp. 2017.
 Révész, Emese (2015): *Kép, sajtó, történelem*. Illusztrált sajtó Magyarországon. Argumentum – OSZK, Bp. 2015.
 Schlett, István (1987): *Eötvös József*. Gondolat, Bp. 1987

© DKE 2019

dke[at]southeast-europe.org
<http://www.southeast-europe.org>

Figyelem! Kedves kutató! Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke[at]southeast-europe.org címre. *A cikket a következőképpen idézze:*

Bea Csaba: Széchenyi, Kossuth és Deák triász a dualizmus korabeli sajtóban. *International Relations Quarterly*, ISSN 2062-1973, Vol. 10. No. 1-2. (2019) 7 p. Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*